

IFJÚSÁG A KÖZÖSSÉGI MŰVELŐDÉSSEN

Amikor közösségi művelődésről beszélünk, én rögtön az ifjúság viszonylatában értelmezem a fogalmat. Valószínűleg, mert a fiatalokért dolgozom, és bennük gondolkodom. Ilyen megközelítésben a közművelődés olyan kiterjesztett fogalmára gondolok, amelyben a művelődés számos eszköze és lehetősége szolgálja az egyén boldogulását, közösségekben történő érvényesülését a társadalomban. Az ifjúság esetében ez azért kiemelten fontos, mert a felnőtté válás határán éppen ezek a folyamatok határozzák meg szerepvállalásaikat, közösségi létüket a jövőben.

Az ifjúság szempontjából az alábbiak felől közelítem meg a fogalmat, amelyek tükrözik a fiatalok jelenlegi helyzetét, lehetőségét és az ifjúságfejlesztő tevékenység céljait is.

„Itt az idő, hogy Európa építésében pozitív erőként és ne problémaként tekintsünk a fiatalokra.”¹ Így fogalmazott az Európai Bizottság fiatalokra vonatkozó Fehér Könyve immár 10 évvel ezelőtt, azonban ennek megértésével, felismerésével, és gyakorlati megvalósításával ma is dolgunk van. Ebben a megközelítésben az ifjúság, a társadalmi *fo*lyamatok beindítója, megújítója lehet. Ehhez azonban a demokratikus társadalmak különböző szintjein és szféráiban felelősséggel tevékenkedő embereknek lehetőséget kell

teremteniük arra, hogy a fiatalok elmondják ötleteiket, javaslataikat és ezeket összevegyék a társadalom más szereplőinek gondolataival. A közéletben, közösségi életben való aktív részvétel pedig helyi szinten válik, válhat valósággá, ott, ahol a fiatalok láthatják személyes elkötelezettségük eredményeit. Az iskolák, települések vagy helyi civil szervezetek mindennapjaiban való részvétel során tehetnek szert olyan tapasztalatokra, élményekre és önbizalomra, amelyek segítségével megtehetik a következő lépéseket a teremtő közösségi lét, a fejlődés felé.

A társadalmi folyamatok beindításán túl a közösségeknek erős ösz-

szertartó ereje, *véd*elmi funkciója is van a fiatalok számára. Ha pozitív értékek köré szerveződik egy közösség, az egyén fejlődésén és a közösségi cél elérésén túl egyfajta védelmet is nyújt tagjai számára. Aki nem tagja valamilyen közösségnek, könnyebben a társadalom periferiájára sodródik, könnyebben kerül problémás helyzetekbe, és nagyobb esélye van arra, hogy pótcselekvés-ként káros szenvedélyek rabjává váljon, vagy nem az elfogadott normák szerint éljen. A közösségekben történő tudatos fejlesztés, művelődés így esetünkben, a pozitív érték közvetítésén és értékteremtésén túl felfogható egyfajta elterelést, meg-

előzést szolgáló eszközrendszerként is. A fiatalok bevonását, bekapcsolását a társadalmi folyamatokba, éppen ezért én nem kortárs segítőként értelmezem, hanem *kortárs fejlesztőként*. A problémák, esetek utólagos kezelése helyett elébe kell menni a folyamatoknak, hogy a fiatalok maguk kezdeményezzék azokat. Vegyenek részt a tervezésben, fejlesztésben, megvalósításban, alakítsák ki maguk a társadalmi részvétel kereteit céljaik eléréséhez. A társadalmi részvételnek, a közösségfejlesztés eszközeivel történő megteremtése során olyan új belső erőforrások kerülnek a felszínre, amelyeknek, többek között jelentős gazdasági szerepük is lehet. Éppen ezért fontos lenne, hogy a hazai kormányzati, ágazati, regionális és települési szintű fejlesztési politikák, stratégiák ne csak infrastrukturális gazdasági elemeket tartalmazzanak, hanem a humán erőforrás fejlesztését is tervezzék. Persze ehhez a tudatos fejlesztő munkához elengedhetetlenül szükségesek a közösségi terek is, ahol folyhat a közösségi munka. Ugyanakkor kívánatos, hogy a különböző szintű fejlesztési elképzelésekbe hangsúlyosan építsenek be olyan társadalmi részvételt fejlesztő programokat is, amelyek segítik a közösségek felkészítését a változásokra és bevonásukat a különböző szintű kezdeményezésekbe, tervezésekbe. Mindebben kiemelt szerepet kell kapnia az ifjúságnak, mint a társadalmi-gazdasági folyamatok állandóan megújuló erőforrásbázisának, mint a demokráciát folyamatosan fenntartó és megújító korosztálynak.

Ebben a demokratikus és öngazgatáson alapuló, építő, fejlesztő folyamatban a közművelődés, kultúráközvetítés területéről olyan széleskörű eszközrendszer áll rendelkezésünkre, ami ilyen komplexen más szakterületeken nincs meg. Az egyének és közösségek társadalmi érvényesüléséhez szükséges kompetenciák elsajátítását ezen a területen főként a nem formális és informális tanulás módszerei teszik teljessé. Ezen tanulási formák módszertárait alkalmazva, az ifjúságfejlesztő munka során is fel kell ismernünk azt, hogy a komplex problémákat is csak ilyen módon, *komplex programok* megvalósításával leszünk képesek kezelni. Felül kell végre emelkedni a mindennapi problémák szintjén, hiszen itt nem egy-egy szervezet jó vagy rossz működéséről, annak hatékonyságáról van szó, hanem olyan ösztársadalmi problémákról, amelyeken a mindenkori kormányzat, és az önkormányzatok egyedül nem képesek segíteni. Szükség van az ún. helyi, alulról jövő ifjúsági kezdeményezésekre, az olyan helyi közösségekre, amelyek képesek összefogni egymással a közös célok érdekében, amelyek képesek rávilágítani új szempontokra, meglátnak újabb és újabb lehetőségeket. Ilyen értelemben van szükség minél több

erős, egészséges, cselekvőképes fiatalra és közösségeikre.

Napjainkban a hagyományos szocializációs közegek változó szerepe, az intézményesült keretek válsága miatt egyre nagyobb igény lesz a megbízhatóság, kiszámíthatóság iránt minden korosztályban. Látjuk, tapasztaljuk, hogy ha megfelelő alternatívákat kínálunk a fiatalok számára és megteremtjük a sikerélményekhez jutás lehetőségeit, akkor előbb-utóbb felismerik a valós értékeket és a biztonságot is nyújtó közösségeket. Itt fontos, hogy pozitív értékeket közvetítsünk és mutassunk jó példát, hiszen ekkor válik tudatossá és hitelessé küldetésünk. Napjainkban a fiatalok, sőt az idősebb korosztályok esetében is gyakran beszélünk értékválságról. De mit értünk érték alatt? Ha az egyetemes emberi jogokat, az Európai Unió alapértékeit, ha az elfogadott, intézményesült együttélési formákat, vagy, ha a keresztény kultúra alapértékeit, akkor mondhatjuk, hogy igen, bizony ezen értékeket nem tartja mindenki értéknek. Az értékekre nevelés nehéz feladat, mert egyénenként eltérő lehet értelmezésük, ezért nehéz megmondani, és a fiataloknak elfogadni, hogy ez és ez az érték, az és az pedig nem. Éppen ezért az ifjúságfejlesztő munkában azt valljuk, hogy az értékeket nem lehet megtanítani, azok csak úgy sajátíthatóak el, hogy a fiatalok megélik, átélik azokat. Maguknak kell felismerniük az értéket, attól válik értékessé. Tanítás helyett *az értékek megélését, átélését* kell ösztönöznünk, ehhez kell megfelelő keretet, környezetet biztosítanunk. Mindezt talán kizárólag a közösségi művelődés széles eszközrendszere képes biztosítani a felnövekvő generációk számára.

KÁRPÁTI ÁRPÁD művelődésszervező. PR szakértői és ifjúsági szakértői végzettséget Pécsen szerzett. Tizenöt éve foglalkozik közművelődéssel, ifjúságüggyel, ifjúsági munkával. A civil társadalom megerősítéséért a gyakorlatban aktivistaként és támogató döntéshozóként is tevékenykedik. Főállásban komplex ifjúsági szolgáltatást vezet Baranyában, mellette részt vesz ifjúságsegítő képzésében és ifjúságfejlesztésben.